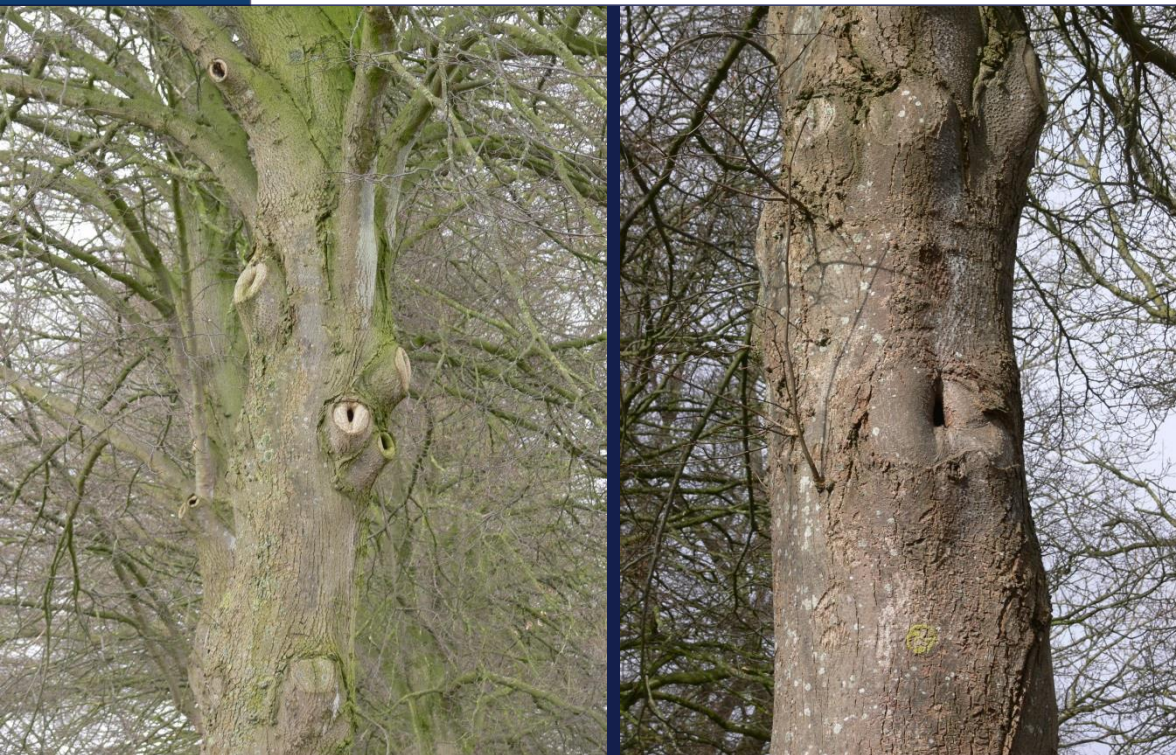

Vleermuisonderzoek ten behoefte van ontwikkelingen aan het Oosteinde te Westerbork.

Vleermuisonderzoek ten behoeve van ontwikkelingen aan het Oosteinde te Westerbork.

Status

Definitief

Datum

6 oktober 2015

Handtekening

Matthijs Bokje

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Beschrijving en potentie van de bomen	6
1.3 Wettelijk kader	7
1.4 Onderzoeksopzet	8
2 Resultaten en effectenbeoordeling	9
2.1 Vleermuizen	9
3 Conclusie en vervolg	11
3.1 Samenvatting aanwezigheid van vleermuizen	11
3.2 Samenvatting effectenbeoordeling	11
3.3 Vervolgstappen	11
4 Literatuur en bronnen	13

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Brandenweg, Oosteinde en de Sliemkampen te Westerbork zijn werkzaamheden voorzien. Het rood gemarkeerde deel van de Brandenweg zoals weergegeven op de kaart in figuur 1 zal verdwijnen. Er zal een nieuw stuk weg worden aangelegd die direct uitkomt op de Sliemkampen. De aansluiting tussen de Brandenweg, Sliemkampen en Oosteinde zal worden gerealiseerd in de vorm van een rotonde. Voor deze ontwikkeling moeten een aantal bomen wijken.

Figuur 1 De te ontwikkelen situatie. Het rood gemarkeerde deel van de Brandenweg zal verdwijnen.
Bron: Rho adviseurs.

Ten behoeve van de ontwikkeling is op 4 maart 2015 een verkennende toetsing aan de Flora- en faunawet¹ uitgevoerd. Hieruit is naar voren gekomen dat een aantal bomen langs het Oosteinde geschikte holtes hebben die kunnen dienen als zwaar beschermde vleermuisverblijfplaatsen. Bovendien vormen deze bomen een bomenrij die mogelijk dient als essentiële vliegroute voor zwaar beschermde vleermuizen.

¹ Buro Bakker (2015). Toetsing Flora- en faunawet voor wijzigingen aan de Brandenweg te Westerbork. P15042.

1.2 Beschrijving en potentie van de bomen

Nagenoeg alle bomen langs het Oosteinde bevatten geschikte holtes voor zwaar beschermde vleermuisverblijfplaatsen (fig. 2).

Figuur 2 Voorbeelden van holtes in te kappen bomen.

In de holtes kunnen soorten als Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Rosse vleermuis verblijfplaatsen hebben. De bomenrij langs het Oosteinde dient mogelijk als essentiële vliegrou- te voor vleermuizen. De rij is lang en verbindt potentiële verblijfplaatsen met foerageergebied. De boomkronen sluiten goed op elkaar aan zodat er voldoende dekking aanwezig is voor de vleermui- zen.

1.3 Wettelijk kader

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen.

Alle vleermuizensoorten zijn zwaar beschermd volgens de Flora- en faunawet. Vleermuizen staan daarnaast in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, en genieten op basis daarvan een strikte bescherming op Europese schaal. De Flora- en faunawet kent een aantal artikelen, waarvan de volgende van toepassing zijn op het onderhavige project:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Het gaat kortom om de bescherming van de soort, maar ook om individuele dieren en hun functionele leefomgeving. Onder de functionele leefomgeving wordt verstaan alle gebiedsfuncties die van belang zijn in het leven van de soort. Bij vleermuizen gaat het naast de bescherming van de verblijfplaatsen ook om de bescherming van vaste foerageergebieden en vliegroutes. Wanneer het met mitigerende maatregelen mogelijk is om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de soort te behouden, hoeft geen ontheffing worden aangevraagd. Hierbij is dan van belang dat de ecologische functionaliteit van het gebied op geen enkel moment kwalitatief of kwantitatief verslechtert en dat de mitigerende maatregelen met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zullen werken. Wanneer de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen niet kan worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen moet ontheffing worden aangevraagd.

Aan deze ontheffing moeten mitigerende en compenserende maatregelen worden gekoppeld. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beoordeelt de ontheffing vervolgens op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een andere bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?

Voor vleermuizen kan alleen ontheffing gekregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Hieronder valt ook "Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard". RVO beoordeelt of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepalingen.

Omdat vleermuizen vallen onder Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, moet de gunstige staat van instandhouding van populaties lokaal beoordeeld worden. Concreet houdt dit in dat er geen afbreuk gedaan mag worden aan de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige (deel)populatie in het plangebied. Compensatie moet dan ook plaatsvinden ter versterking van de desbetreffende populatie.

1.4 Onderzoeksopzet

Het onderzoek naar vleermuizen heeft betrekking op de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen in de bomen en op de mogelijke functie van de bomen als belangrijke vliegroute.

Ten behoeve hiervan zijn vier inventarisaties uitgevoerd (tabel 1). Deze vonden plaats in de avond-schemering, bij het uitvliegen van de vleermuizen. De omstandigheden tijdens de inventarisaties waren voldoende voor het verkrijgen van betrouwbare onderzoeksresultaten.

Om de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied te bepalen is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector type Pettersson D240x. Met behulp van deze batdetector is het mogelijk om de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren, om te zetten in voor mensen hoorbare geluiden. Aan de hand van het ritme en frequentie van het geproduceerde geluid is het mogelijk om, soms in combinatie met zichtwaarnemingen, vleermuizen op naam te brengen. Met dit type batdetector is het daarnaast mogelijk om opnames te maken die met gespecialiseerde software (Batsound) geanalyseerd kunnen worden. Met name voor determinatie van soorten van het geslacht *Myotis* is dit een effectief hulpmiddel. Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol².

Tabel 1 Bezoekdata en omstandigheden veldbezoeken omgeving Oosteinde Westerbork 2015.

Datum	Zonsondergang	Start	Einde	Temp.	Wind	Bewolking
18 juni 2015	22.03u	21.45u	23.45u	12°C	2 Bft	5/8 bewolkt
11 juli 2015	21.57u	21.40u	23.45u	13°C	1 Bft	1/8 bewolkt
26 augustus 2015	20.41u	20.15u	22.40u	18°C	2 Bft	8/8 bewolkt
21 september 2015	19.42u	19.15u	20.45u	13°C	1 Bft	7/8 bewolkt

² Vleermuisvakberaad, 2013. Vleermuisprotocol, versie 27 maart 2013.

2 | Resultaten en effectenbeoordeling

2.1 Vleermuizen

2.1.1 Resultaten

18 juni 2015

De eerste vleermuis werd rond 22.20 waargenomen, toen het nog schemerde. Het betrof een langsvliegende Gewone dwergvleermuis die uit de richting van de Sliemkampen leek te komen en vervolgens in de richting van de Oostermaatsweg verdween. Het dier volgde kort de bomenrij langs het Oosteinde. Rond 22.30 werden tegelijkertijd twee foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen op het erf van een boerderij aan de Brandenweg. Deze dieren bleven hier langdurig foerageren om uiteindelijk in onbekende richting te verdwijnen. Een verblijfplaats van de dieren lijkt in Oosteinde 24 aanwezig te zijn.

Er werden geen uitvliegende vleermuizen uit de boomholtes waargenomen.

11 juli 2015

Rond 22.15 werden de eerste twee vleermuizen waargenomen. Wederom betrof het twee foeragerende Gewone dwergvleermuizen nabij Oosteinde 24. De dieren bleven hier tot in ieder geval 23.00 foerageren.

Een Rosse vleermuis werd aan de Oostermaatsweg waargenomen rond 22.40. Dit dier vloog hoog over en kwam uit zuidoostelijke richting, om vervolgens over de agrarische percelen richting de Brandenweg te verdwijnen. Een Rosse vleermuis die tegen 23.00 vanaf het Oosteinde werd waargenomen leek dezelfde vliegbeweging te maken. Het dier was met zekerheid niet afkomstig uit de boomholtes binnen het plangebied. Andere vleermuizen werden niet waargenomen.

26 augustus 2015

Vanaf omstreeks 21.00 werd langdurig een baltende Gewone dwergvleermuis waargenomen aan de Oostermaatsweg, achter de woning aan Oosteinde 32. Het dier baltste in de beschutting van de bomen langs de Oostermaatsweg en de bosschage achter het woonhuis. Soms werden daarbij ook de bomen langs het Oosteinde richting de Sliemkampen gebruikt. Een paarverblijf werd echter niet vastgesteld. Foeragerende Gewone dwergvleermuizen werden gedurende de avond buiten het plangebied aan het Oosteinde waargenomen, richting de kruising van de Binnenweg. Eenmaal werd een onduidelijk signaal van een Rosse vleermuis opgevangen aan de Brandenweg. Dit duidt erop dat het dier op geruime afstand vloog. Het geluid leek van meer noordelijk aan de Brandenweg te komen. Verblijfplaatsen werden in het geheel niet vastgesteld.

21 september 2015

Rond 20.10 werd pas de eerste vleermuis waargenomen. Het betrof een Ruige dwergvleermuis die zich ophield tussen de bedrijfspanden aan de Sliemkampen. Het dier baltste niet. Er kon niet worden vastgesteld uit welke richting het dier afkomstig was, maar omdat langdurig gepost is om de kruising met het Oosteinde kan worden uitgesloten dat deze zijn verblijfplaats had in één van de bomen aldaar. Tegen 20.30 werd nog een langsvliegende Rosse vleermuis waargenomen aan de Oostermaatsweg. Het dier foerageerde kort tijd boven een agrarisch perceel aan de zuidkant van de Oostermaatsweg.

2.1.2 Effectenbeoordeling

De kap van de bomen zal niet leiden tot het vernietigen van zwaar beschermde vleermuisverblijfplaatsen of het doorbreken van essentiële vliegroutes. Bij geen van de bezoeken worden uit- of invliegende dieren waargenomen bij de te kappen bomen. De mogelijke verblijfplaats in de woning aan

Oosteinde 24 valt buiten het plangebied. Er is geen sprake van essentiële vliegroutes langs bomenrijen in of in de directe omgeving van het plangebied. De waargenomen Rosse vleermuizen maken doorgaans geen gebruik van vliegroutes en slechts twee maal werd een Gewone dwergvleermuis waargenomen die kort langs een gedeelte van de te kapen bomen vloog. De dieren toonden geen binding met de bomenrij. Negatieve effecten zijn niet aan de orde.

3 | Conclusie en vervolg

3.1 Samenvatting aanwezigheid van vleermuizen

Met betrekking tot de aanwezigheid van zwaar beschermde vleermuizen kan op basis van het uitgevoerde onderzoek het volgende geconcludeerd worden:

- Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in de bomen die (mogelijk) gekapt worden;
- Een mogelijke verblijfplaats van Gewone dwergvleermuizen in een woning aan Oosteind 24 valt buiten het plangebied;
- De bomen maken geen onderdeel uit van een essentiële vliegroute.

3.2 Samenvatting effectenbeoordeling

Met de kap van bomen langs het Oosteind, binnen het gemarkeerde gebied van figuur 1 worden geen verblijfplaatsen of vliegroutes van vleermuizen vernietigd. Negatieve effecten zijn derhalve niet aan de orde.

3.3 Vervolgstappen

Vervolgstappen met betrekking tot vleermuizen zijn niet aan de orde. Er dient alleen rekening te worden gehouden met het broedseizoen van een aantal algemene broedvogels. Dit betekent dat de bomen gekapt moeten worden in de periode van september tot half maart. Een ontheffingsaanvraag is niet aan de orde.

4 | Literatuur en bronnen

- Buro Bakker, 2015. Quicksan FF-wet voor wijzigingen aan de Brandenweg te Westerbork. P15042. In opdracht van Rho adviseurs.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Ministerie van Economische Zaken, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* (versie 2.0 december 2014).
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Ministerie van Economische Zaken, 2014. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus* (versie 2.0 december 2014).
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Ministerie van Economische Zaken, 2014. Soortenstandaard Rosse vleermuis *Nyctalus noctula* (versie 2.0 december 2014).
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Ministerie van Economische Zaken, 2014. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* (versie 2.0 december 2014)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Ministerie van Economische Zaken, 2014. Soortenstandaard Watervleermuis *Myotis daubentonii* (versie 2.0 december 2014).
- Dietz, C., Von Helversen O. & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion, Utrecht (vertaling vanuit het Duits).
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol 27 maart 2013.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Midden-Drenthe

Contactpersoon

Dhr. M. Koster

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Weiersloop 9
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding

Ir. M.S. van Kerkvoorde

Rapportage

Ing. M.W. Bokje

Veldwerk

Ing. M.W. Bokje

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2015); Vleermuisonderzoek ten behoeve
van ontwikkelingen aan het Oosteinde te Westerbork.
Rapport P15093, Assen.

Foto's: M.W. Bokje